

Sveriges Ornitologiska Förening BirdLife Sverige Partner i BirdLife International

Länsstyrelsen i Västra Götalands län,
Naturvårdsenheten
403 40 Göteborg.
att. Karolina Nittérus

UL 2014-03-10

Ert Dnr: 511-18386-2011

Synpunkter på Naturvårdsverkets remiss ”Åtgärdsprogram för äldre lövskogar med vitryggig hackspett som paraplyart”

Sveriges Ornitologiska Förening – BirdLife Sverige (SOF) vill lämna följande synpunkter och kommentarer på remiss (511-18386-2011).

SOF anser att:

- Målen för åtgärdsprogrammet är bra.
- Koncentrationen av åtgärder till vissa trakter och 57 så kallade optimalområden är mycket bra.
- Att så många aktörer samordnas kommer att ge ytterligare kraft till programmet. Dock kräver detta att alla parter tar relevant ansvar för att det ska lyckas.
- Det måste ges möjlighet att skydda yngre lövskogs-successioner med naturvårdsavtal.
- Uthuggning av gran, motormanuell eller med skogsmaskin måste ges högsta prioritet vid restaurering av lövskog. Det är den enda effektiva metoden för att uppnå målen om 57 optimalområden.
- Natura 2000 områden måste skötas enligt de bevarandeplaner som finns för respektive område. Detta ansvar ligger på Naturvårdsverket. För att detta ska kunna genomföras krävs särskilt avsatta medel.
- Skötselplaner för naturreservat måste kunna ses över om områdena kan vara betydelsefulla för vitryggig hackspett även om arten inte förekommer där idag.
- Många fler oskyddade lövskogsområden som kan vara betydelsefulla måste få speciellt avsatta medel för att skyddas.

Landsbygdsprogrammet (s 24)

Finns inte för de närmaste åren och bör därför utgå ur åtgärds-programmet.

Nationell lövskogsstrategi (s 25)

Vilket är syftet med denna strategi? Om det är att öka andelen lövskog för naturvårdsändamål, så anser SOF att denna strategi fyller ett viktigt syfte. I annat fall är vi tveksamma till att denna strategi kopplas till föreliggande åtgärdsprogram.

Naturvårdsavtal (s 28)

Naturvårdsverket säger i remissen att naturvårdsavtal har en viktig roll i skyddandet av lövskogar som är viktiga för bl a vitryggig hackspett. Men ofta är dessa avtal endast komplement till någon annan skyddsform. Erfarenhet visar på stora svårigheter att teckna naturvårdsavtal. Främst för att naturvårdsavtalen är frivilliga för skogsägaren och ersättningsnivåerna är för låga, men även för att Skogsstyrelsen inte har tillräckligt med resurser att få till stånd avtal. Det finns även behov av att ändra hanteringen så att naturvårdsavtal i större utsträckning kan tecknas för utvecklingsmarker, t ex unga aspskogar. Idag måste minst 50 % utgöra en naturvårdsbiologisk värdekärna. Värdekärnorna kommer inte att uppstå i dessa områden om inte de kan skyddas t ex genom naturvårdsavtal då de annars kommer att utsättas för röjningar som avsevärt sänker naturvårdsvärdet i dessa biotoper och i många fall förhindra att värdekärnor uppstår.

Naturvårdsbränning och återställande av hydrologi (s 29-30)

I teorin är båda dessa åtgärder mycket önskvärda men praktiska svårigheter, särskilt i områden med många mindre skogsägare gör dessa svåra att genomföra. Båda dessa åtgärder bör ses som mycket goda komplement istället för som huvudåtgärder. I Nedre Dalälvsregion kommer återställande av vattenregimer att vara i stort sett omöjligt då detta skulle inverka betänkligt på den energiproduktion som sker i området. Att i ÅGP föreslå detta som en huvudåtgärd lär resultera i att inget händer vad gäller restaurering i området. När det gäller såväl återställande av hydrologi som naturvårdsbränning, så kommer det vara i stort sett omöjligt att genomföra i sådan omfattning att de omfattar 100 ha inom ett 500 ha stort område. I de utpekade regionerna för optimalområden är det inte möjligt att genomföra dessa båda åtgärder i en sådan skala. Detta p.g.a. av landskapets struktur, många markägare, dämningars påverkan av omkringliggande områden etc. Vidare är bränningar mycket personalintensiva när de genomförs och dämningar/ändringar av hydrologi mycket utdragna tillståndsprocesser. Detta är faktorer som man måste beakta i ljuset av det kortsiktiga målet att till och med 2017 skapa minst 5700 ha optimalbiotop.

De ovan nämnda åtgärderna är inte kostnadseffektiva, svåra att genomföra och personalkrävande jämfört med uthuggning av gran samt skapande av död ved genom högstubbar/ringbarkning. Ekonomi, tekniska svårigheter o leveranstid bör vägas in tillsammans med åtgärdens effektivitet när det avgörs vad som bör prioriteras.

Övriga skötselåtgärder (s 30)

Enligt de erfarenheter och kunskaper SOF har, är uthuggning av gran i löv- och blandskogar samt skapande av död lövved de åtgärder som behöver lyftas fram i ÅGP. Åtgärder utförda av skogsmaskiner eller med motordrivna handredskap är det i särklass effektivaste och mest kostnadseffektiva sättet att genomföra skötselåtgärder i lövskog.

Skötsel i skyddade områden (s 31)

Om översyn av skötselplaner enbart sker i de skyddade områden där vitryggig hackspett förekommer, innebär det att många av de områden som avsatts som skyddade bl. a. för vitryggig hackspett och höga lövnaturvärden, inte kommer att vara aktuella att ingå bland de 57 optimalområden som planeras i ÅGP. Det känns mycket bakvänt att utesluta många av de finaste lövområdena som finns i Mellansverige för att de har gamla skötselplaner som sakta kommer att låta dem förstöras och där det kommer att ta mycket lång tid innan den inväxande granskogen får några egentliga naturvärden, d.v.s. att tillåta att mycket fina värdekärnor förstörs. Denna del behöver omformuleras och där man även för relevanta områden tar med den skötsel som bevarandeplanerna i Natura 2000 områden förespråkar. Natura 2000 områdenas skötsel är något som åligger Naturvårdsverket att genomföra. I de fall sådana bevarandeplaner ej överensstämmer med kraven i regelverket för Natura2000 måste en justering av skötselplanerna ske. Natura2000 områdena och deras bevarande är något som Sverige har åtagits sig gentemot EU och enligt praxis är EU bestämmelser överordnade nationella bestämmelser där det inte förekommer av EU godkända undantag. Något sådant föreligger inte vad vi känner till för Natura2000 i Sverige.

Frivilliga överenskommelser (s 34)

Idén med frivilliga överenskommelser mellan Naturskyddet och skogsbruket/virkesuppköparen är mycket bra och den bör utvecklas. Idag täcker överenskommelser främst områden i Dalsland och Värmland. Detta bör utökas så att även Uppland/Nedre Dalälvsregionen inkluderas. Dock baseras denna överenskommelse på i många fall äldre länsplaner. Det finns stora behov av att uppdatera dessa länsplaner dels vad avser områden som ska ingå, många nya lämpliga områden finns karterade som inte ingår i länsplanerna, och dels att digitalisera länsplanerna i skikt som kan distribueras till myndigheter och bolag. Det är idag mest angeläget att uppdatera länsplanen i Uppsala län och Värmlands län. Detta kommer kräva särskilda medel.

Optimalområden (s 36)

För att skapa de optimalområden som föreslås behöver åtgärderna granuthuggning och dödvedsskapande prioriteras. Dessa är i stort sett de enda åtgärder som är möjliga att genomföra i den skala som behövs för att skapa ett optimalområde. SOF har svårt att se att det går att genomföra bränningar eller dämningar som omfattar 100 ha närliggande skog som skulle kunna bilda ett optimalområde. Dessa två åtgärder, bränning och dämning, bör istället ses som bra komplement. Det kommer inte att gå att uppnå målen med 57 optimalområden om de metoder, naturvårdsbränning och dämning, som lyfts fram av Naturvårdsverket skall vara de förhärskande.

Vi har svårt att förstå tabell 1, sid 36. Det är en tydlig skillnad mellan vad Länsstyrelserna ska åta sig att göra kontra bolagen. Det verkar som om huvudansvaret läggs på bolagen, medan de finaste lövområden i bergslagsbältet idag finns i skyddade områden. Vidare är ambitionsnivån för nytt skydd (250 ha) på tok för låg. Betydligt större arealer än så behöver skyddas. Det är även svårt att få ihop matematiken kring tabell 1. För skogsbolagen är snittet för optimalområdena 117-145 ha, för Skogsstyrelsen 113 ha, medan det för Länsstyrelserna är 54 ha. Ca 50 ha är för litet för att kunna vara ett optimalområde. Hur naturvårdsverket har tänkt här framgår inte, men som SOF tolkar denna tabell så kommer det att kunna bli endast ca 9 optimalområden i naturreservat. Denna ambitionsnivå från myndigheternas sida vad gäller skötsel av skyddade områden alldeles för svag. Det skulle resultera i 48 istället för 57 optimalområden. Ett optimalområde kan var på mer än 100 ha, men det kan inte vara mindre! Detta leder till att den totala arealen optimalbiotop bör bli över 6 000 ha istället för 5 700 då ett antal områden kommer att vara för små för att kunna betraktas som optimalområden.

SOF saknar även en plan/förteckning i ÅGP som visar vilka de tänkta optimalområden är. Följande län pekats ut Västra Götalands, Värmlands, Västmanlands, Örebros, Dalarnas, Gästriklands och Uppsala. Det hade varit önskvärt att ÅGP innehållit en fördelning av ansvarar mellan dessa län, samt att tänkta optimalområden pekats ut.

Budget för ÅGP

Erfarenheter från hittillsvarande arbete med skydd av nya och skötsel av lövskogsområden visar att det finns behov att öronmärka pengar att användas inom ÅGP. Det finns stora behov av att skydda ytterligare områden med lövskog, denna process är idag mycket långsam. Hos de flesta länsstyrelser saknas resurser för bildande av skogsreservat och därmed blir kön så lång att nya områden knappast kommer att hinna skyddas under programmets period. Förutom resursbristen så pekats lövskogsobjekten sällan ut i Naturvårdsverkets och Skogsstyrelsens nationella strategi för skydd av skog från 2005. Tyvärr händer det därför ofta att områden blir utsatta för gallringsåtgärder innan de blir aktuella för skydd. Det försämrar i många fall områdenas naturvärden avsevärt. När det gäller skötsel av områden finns det stora behov av att sköta vitryggskogar men det saknas ofta pengar att genomföra sådana åtgärder. Detta leder till att många tidigare fina lövområden sakta försämras och att de lövskogsknutna arterna försvinner från dessa områden

SOF har varit med och stöttat projekt vitryggig hackspett sedan det startades. Vi har lagt mycket ideell kraft och tid på den vitryggiga hackspetten och dess livsmiljöer. Vi är beredda att fortsätta detta engagemang, men vi ser också behovet av att myndigheterna tar ett större ansvar i bevarandet av den vitryggiga hackspetten och dess livsmiljöer. Staten har ansvaret för såväl Natura 2000 som för artbevarandearbete i landet, vilket tydligare måste framgå i ÅGP. Vi anser detta nödvändigt för att det arbete som sker inom ÅGP vitryggig hackspett ska kunna lyckas.

SOF's remissvar är utarbetat av:

Ulrik Lötberg

Tel. 0708-13 93 86.

e-post: ulrik.lotberg@54u.se

Sveriges Ornitologiska Förening – BirdLife Sverige

A handwritten signature in cursive script, appearing to read 'Dennis Kraft'.

Dennis Kraft

Ordförande

Tel. 0706-38 09 85

e-post: dennis.kraft@BirdLife.se